

**CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA**

**NATIONAL ANTICORRUPTION
CENTRE OF THE REPUBLIC OF
MOLDOVA**

Adresa: MD-2004, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198, mun. Chișinău, Republica Moldova
tel. (+373) 22-25-72-94, email: secretariat@cna.md

Nr. 06/2/6213 din 11.04.2024

La nr. 100 din 29.03.2024

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Codul civil nr.1107/20025, Codul de procedură civilă nr.225/2003, Legea nr.246/2018).

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 6 (șase) pagini.

Director

Digitally signed by Pinzari Alexandr
Date: 2024.04.12 08:22:53 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Alexandr PÎNZARI

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr.	<u>1000</u>	
"12"	<u>04</u>	<u>2024</u>
Ora	_____	

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO24/9596 din 11.04.2024

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Codul Civil nr.1107/20025, Codul de procedură civilă nr.225/2003, Legea nr. 246/2018)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este Deputați în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Proiectul și nota informativă au fost plasate pentru consultare publică pe pagina web oficială a Parlamentului Republicii Moldova, www.parlament.md, în corespundere cu prevederile art.47 alin.(6) din Legea nr.797/1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului. Astfel, se constată că etapa

de asigurare a transparenței procesului decizional statuată la art.8 lit.b) din Legea nr.239/2008 a fost realizată, în acest sens fiind asigurat accesul părților interesate la proiectului de decizie.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative „[...] prin intermediul proiectului de lege se propune un șir de intervenții în cuprinsul Codului civil, Codul de procedură civilă și al Legii nr. 246/2018 privind procedura notarială care ar urmări excluderea competenței teritoriale exclusive a notarului/instanței de judecată în domeniul procedurii succesorale. Cetățeanul va decide singur cu care notar din țară dorește să lucreze. Aceasta va încuraja un spirit competitiv și va asigura o creștere a calității serviciilor și diminuare a costurilor.”

Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune modificarea Codului civil al Republicii Moldova nr.1107/2002, Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225/2003 și Legea nr.246/2018 privind procedura notarială, având drept obiectiv excluderea competenței exclusive în cazul procedurii succesorale notariale potrivit căreia aceasta este de competența notarului care își desfășoară activitatea pe teritoriul locului deschiderii succesiunii, astfel oferind posibilitatea moștenitorilor de a selecta un alt notar care va desfășura procedura succesorala.

Prin urmare, se constată că scopul declarat de către autor în nota informativă corespunde scopului real al proiectului.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Prevederile proiectului nu contravin interesului public, fiind promovat în beneficiul subiecților interesați de deschiderea procedurii succesorale, prin reglementarea posibilității de modificare a notarului.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „nota informativă care cuprinde:

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.

Nota informativă a fost elaborată potrivit rigorilor statuate la art.30 din Legea nr.100/2017, fiind specificate condițiile care au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite cu precizarea principalelor prevederi și evidențierea elementelor noi. Astfel, considerăm că nota informativă conține o justificare suficientă pentru promovarea proiectului de act normativ.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară”.

Implementarea în practică a normelor proiectului nu necesită alocarea mijloacelor financiare

suplimentare din bugetul de stat, fapt menționat și de către autor în nota informativă.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „*textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]*

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]".

În conținutul proiectului a fost identificată introducerea termenilor care nu au o definiție în legislație sau în proiect „persoanele îndreptățite”, fapt ce poate afecta corecta interpretare a normelor proiectului. Analiza detaliată este prezentată la compartimentul III al raportului.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului au fost identificate norme contradictorii interne referitor la competența desfășurării procedurii succesorală, în același timp în proiect fiind specificat că de îndeplinirea procedurii succesorală este responsabil primul notar sesizat, care a înregistrat dosarul succesoral în Registrul electronic al dosarelor succesorală și testamentelor, totodată fiind menționată și posibilitatea transmiterii procedurii succesorală unui alt notar. Analiza detaliată este prezentată la compartimentul III al raportului.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Prevederile proiectului reglementează activitatea notarilor fiind propusă excluderea competenței exclusive în desfășurarea procedurii succesorală de către notarul care își desfășoară activitatea pe teritoriul locului deschiderii succesiunii, precum și reglementarea posibilității de transmitere a procedurii succesorală către un alt notar.

Urmare analizei prevederilor proiectului, se constată omisiunea stabilirii acțiunilor ce urmează a fi realizate de către notarul care primește procedura succesorală, în raport cu acțiunile realizate de către notarul care a transmis procedura. Totodată, în proiect nu se menționează de câte ori o procedură succesorală poate fi transmisă către un alt notar, fapt ce poate fi utilizat abuziv de către persoanele interesate în deschiderea și desfășurarea procedurii succesorală, urmărind întârzierea nejustificată în soluționarea succesiunii, dar și creșterea costurilor. Analiza detaliată este prezentată la compartimentul III al raportului.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

- 1 -

Art.III

Art. III - Legea nr. 246/2018 privind procedura notarială [...] se modifică după cum urmează: [...]

2. La articolul 69:

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Pentru deschiderea procedurii succesorală, persoanele îndreptățite pot depune o cerere corespunzătoare la oricare notar cu teritoriul de activitate în una din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea ale Republicii Moldova sau în cadrul unității teritoriale autonome Găgăuzia. Îndeplinirea procedurii succesorală este de competența primului notar sesizat, care a înregistrat dosarul succesoral în Registrul electronic al dosarelor succesorală și testamentelor.”; se completează cu alineatul (1¹), cu următorul cuprins:

„(1¹) La cererea comună a unei majorități simple a moștenitorilor din cadrul unei proceduri succesorală, notarul care desfășoară procedura succesorală poate transmite procedura succesorală către un alt notar. Fiecare notar va întocmi o încheiere despre transmiterea, respectiv, primirea procedurii, care se va comunica participanților la procedura succesorală. Transmiterea procedurii se face doar dacă notarul care urmează să primească procedura este de acord cu aceasta și doar cu condiția achitării tuturor cheltuielilor legate de desfășurarea procedurii succesorală către notarul care transmite procedura, care le va indica și în încheierea de transmitere.”.

Obiecții:

Sintagma „persoanele îndreptățite” utilizată pentru stabilirea subiecților care au dreptul de a depune cererea de deschidere a procedurii succesorală, nu a fost identificată în actul normativ supus modificării și nu corespunde terminologiei utilizate în actele normative, fapt ce creează confuzie la interpretarea normei. În acest sens, se consideră necesar a opera cu norme de trimitere care să exemplifice clar care sunt persoanele abilitate conform actului normativ de a solicita deschiderea procedurii succesorală.

Norma stabilită la alin. (1¹) are un conținut contradictoriu față de al doilea enunț al alin.(1) unde se stabilește că îndeplinirea procedurii succesorală este de competența primului notar sesizat, care a înregistrat dosarul succesoral în Registrul electronic al dosarelor succesorală și testamentelor, în timp ce la alin. (1¹) se menționează despre posibilitatea transmiterii procedurii succesorală la cererea comună a moștenitorilor la un alt notar. Respectiv, se constată promovarea prevederilor concurente, lăsând la aprecierea subiecților responsabili de controlul activității notarului, de care normă să se conducă pentru aprecierea legalității activităților desfășurate în domeniul succesoral.

Prin urmare, în vederea prevenirii conflictului normativ se consideră judicios a menționa că norma de la alin. (1¹) este derogatorie de la prevederile statuate la alin.(1).

În ce privește reglementarea procedurii de transmitere a procedurii succesorală, se consideră necesar a menționa în proiectul actului normativ dacă notarul care primește procedura succesorală are obligația a continua procedura de la momentul preluării sau este obligat a verifica corespunderea celor desfășurate de predecesorul său, fie începerea procedurii succesorală fără a lua în considerație cele realizate de notarul anterior. Pericolul omisiunii stabilirii atribuțiilor/modului de acțiune a notarului care primește procedura succesorală în gestiune constă în aplicarea neuniformă a legii, astfel dezvoltând reguli proprii care ar putea prejudicia interesul persoanelor interesate.

Totodată, se consideră necesar a specifica de câte ori se poate apela la transmiterea procedurii succesorale, or lipsa acestei reglementări va facilita interpretarea abuzivă a normei, moștenitorii solicitând transferuri repetate, ceea ce ar putea duce întârzierea în soluționarea succesiunii, fapt ce ar putea avantaja anumite părți interesate în detrimentul celorlalți moștenitori.

Totodată, omisiunea stabilirii de câte ori se poate face transferul procedurii succesorale ar putea avea impact negativ asupra eficienței notarilor, or aceștia ar putea deveni reticenți să investească timp și resurse într-o procedură succesorală care ar putea fi transferată altui notar, afectând astfel calitatea serviciilor notariale prestate.

Subliniem că, în materie de legiferare, potrivit rigorilor de elaborare a actelor normative, este imperativă respectarea principiilor stabilității și predictibilității normelor juridice, or în lipsa unui cadru normativ clar și bine structurat, procesele devin imprevizibile, complicate și afectează securitatea juridică a părților implicate.

Recomandări:

Se recomandă următoarele propuneri de modificare:

- la alin.(1) de exclusiunea termenului „îndreptățite” și de stabilit persoanele la care se referă norma prin utilizarea normelor de trimitere (ex: „persoanele stabilite la art.70 alin.(2));
- la alin. (1^a) de menționat că prevederea este o normă derogatorie de la dispozițiile alin.(1) (ex: „(1^a) Prin derogare de la alin. (1), la cererea [...]);
- de stabilit care sunt acțiunile notarului care primește procedura succesorală în raport cu acțiunile desfășurate de notarul care transmite procedura, luând în calcul opțiunile expuse supra (de verificare a conformității celor realizate/ continuarea fără o verificare/ reînceperea procedurii);
- de stabilit expres în proiect de câte ori este permisă transmiterea procedurii succesorale, în vederea evitării abuzurilor și interpretărilor eronate.

Factori de risc:

- Introducerea termenilor noi care nu au o definiție în legislație sau în proiect
- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative
- Concurența normelor de drept

Riscuri de corupție:

- Generale
- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - abuz de serviciu
  - conflict de interese și/sau favoritism

IV. Concluzia expertizei

Proiectul de act normativ a fost elaborat în vederea modificării Codului civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002, Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225/2003 și Legea nr.246/2018 privind procedura notarială, având drept obiectiv excluderea competenței exclusive în cazul procedurii succesorale notariale, potrivit căreia aceasta este de competența notarului care își desfășoară activitatea pe teritoriul locului deschiderii succesiunii, astfel oferind posibilitatea moștenitorilor de a selecta un alt notar care va desfășura procedura succesorală.

Proiectul și nota informativă au fost plasate pentru consultare publică pe pagina web oficială a Parlamentului Republicii Moldova, www.parlament.md, în corespundere cu prevederile art.47 alin.(6) din Legea nr.797/1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului, astfel realizând etapa de asigurare a transparenței procesului decizional statuată la art.8 lit.b) din Legea nr.239/2008, prin asigurarea accesului părților interesate la proiectului de decizie.

În conținutul proiectului au fost identificate curențe susceptibile să afecteze modul de interpretare și

aplicare în practică a dispozițiilor legale. În acest sens, menționăm prevederile contradictorii utilizate, dar și omisiunea reglementării amănunțite a acțiunilor necesar de realizat de notarul care primește în gestiune procedura succesorală, cât și stabilirea expresă de câte ori o procedură succesorală poate fi supusă procesului de transmitere în gestiunea altui notar, lacune ce pot fi utilizate abuziv de către părțile interesate.

Prin urmare, în vederea prevenirii apariției incidentelor de integritate la aplicarea în practică a prevederilor proiectului, se recomandă revizuirea prevederilor proiectului prin prisma obiecțiilor și propunerilor de modificare enunțate în raportul de expertiză.

11.04.2024

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:

Daniela Carbuni , Inspector principal

Digitally signed by Carbuni Daniela
Date: 2024.04.11 15:42:03 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

